

MESLEK YÜKSEKOKULLARINA SINAVSIZ GEÇİŞTE İZLENEN KRİTERLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Şenay NARTGÜN*
Öğr. Gör. Engin YÜKSEL**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı meslek yüksekokulu öğretim elemanlarının 4702 sayılı yasa doğrultusunda öğrencilerin sınavsız meslek yüksekokullarına (MYO) girmesine ilişkin görüşlerini belirlemesidir. Çalışma nitel araştırma olarak düzenlenmiştir ve bu çalışmanın örneklemini Meslek Yüksek Okullarında görev yapan 41 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Öğretim elemanlarının meslek yüksek okullarına göre dağılımı şu şekildedir: Düzce Meslek Yüksekokulu (n=14), Bolu Meslek Yüksekokulu (n=10), Kaman Meslek Yüksekokulu (n=17) kişidir. Çalışma sırasında araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler doğrultusunda elde edilen sonuçlardan bazıları şunlardır: Katılımcılar sınavsız geçişin kaldırılması gerektiğini, genellikle mezuniyet yılı kriterini uygun olmadığını ve kriterler arasında ortaöğretim öğrenim süresinin mutlaka olması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınavsız geçiş, meslek yüksekokulları, sınavsız geçiş kriterleri

EVALUATION OF CRITERIA USED TO VOCATIONAL HIGH SCHOOLS PLACEMENT WITHOUT THE STUDENT SELECTION AND PLACEMENT SYSTEM

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the opinions of vocational high schools' academic staff about placement without the Student Selection and Placement System according to article number 4702. The study was designed as a qualitative study and the subjects of this study are 41 academic staff who are working at vocational high schools. The distribution of academic staff is as follows: (n=14) of whom are working at Düzce Vocational High School, (n=10) of whom are working at Bolu Vocational High School and (n=17) of whom are working at Kaman Vocational High School. In the study, semi-structured interview forms are used by the researchers line with the aim of the study. Some of the findings obtained from the interviews are as follows: The participants believed that placement without the Student Selection and Placement System should be taken away. They generally believed that year of graduation criterion is not appropriate. The participants thought that the year of training should be considered among the criterion.

Keywords: Placement without the student selection and placement, vocational high schools, criteria of placement without the student selection and placement

1. GİRİŞ

Eğitim, bir insan hakkı olmasının yanında, sürdürülebilir kalkınma için bir ön koşul ve iyi yönetim, bilgiye dayalı kararlar alma ve demokrasinin geliştirilmesi için de etkili bir araçtır. Bir ülkenin gelişmesi ve kalkınması için gerekli olan eğitim yanında başka faktörleri de getirmektedir. Bir ülkenin gelişimini etkileyen diğer temel faktörler: 1) Doğal kaynaklar, 2) sermaye, 3) insan gücü, 4) yönetim, 5) girişim olarak bilinmektedir. Burada ana faktörler doğal kaynaklar ve insan gücüdür. Bu iki kaynaktan gereği gibi yararlanarak yüksek düzeyde üretim sağlamak bir ülkenin gelişmesi için temel oluşturabilir (Alkan, Sezgin ve Doğan, 1991). Bu nedenle kalkınmak ve gelişmek isteyen ülkenin daha nitelikli üretimi gerçekleştirebilmesi için üretim faktörlerinden emeğin yani insan kaynaklarının niteliğinin de istenilen kalitede geliştirilmesi gerekmektedir. Ülkenin gelişmesi ve kalkınması için gerekli olan insan kaynaklarının istenilen düzeye getirilmesi için kullanılacak yollardan birisi eğitim ve doğal olarak eğitim sisteminin görevidir (Şimşek, 1999). Eğitim ile birlikte yeniden yapılanan toplumun en temel özelliği bilgiyi ve teknolojiyi ekonominin her alanında kullanmasıdır. Genel olarak bakıldığında, gelişmiş ülkeler, ulusal kalkınma çabalarının gerektirdiği insan kaynaklarını istenen nitelik ve nicelikte yetiştirmiş ve yetiştirmektedir. Bu nedenle ister gelişmiş olsun ister gelişmekte olan bir ülke olsun kalkınmak için fiziki sermayeden ziyade beşeri sermayeye yani insan gücüne ağırlık verilmesi gerekmektedir (Özyakışır, 2006). Çünkü eğitimin, işgücünün verimliliğini artırmada, gelir dağılımını düzeltmede, sağlık ve beslenmeyi geliştirmede, doğurganlığı azaltmada, gelecek kuşakların eğitim alma olanağını arttırmada, işsizliği azaltmada, toplumsal ve siyasal gelişmeye önemli katkılarda bulunduğu düşünülmektedir (Atauz, 2009).

Eğitim, aynı zamanda ekonomik ve sosyal ihtiyaçların karşılanması için gereken nitelikli işgücünün yetişmesinde, hedeflerine göre değişen talep yapısına uygun beceri ve bilgilerin aktarılmasında, kaynakların genel olarak daha rasyonel bir biçimde ve verimli olarak kullanılmasında, daha sağlıklı politik seçimlerin yapılabilmesinde ve iyi yönetişimin gerçekleşmesinde, sağlıklı ve nitelikli istihdama hazır bir nüfusun oluşmasında önemli bir role sahiptir. Çünkü istihdama hazır-eğitilmiş nüfus, eğer bir ekonomik kriz söz konusu değilse, işsizliğin azalması anlamına gelmektedir (Atauz, 2009).

Eğitilmiş nüfusu hazırlamak, istihdam edilmeye uygun bireyler yetiştirmek fakültelerin ve özellikle meslek yüksekokullarının (MYO) amaçları arasına alınmıştır. Mesleki ve teknik eğitim, genel anlamda “bireysel ve toplumsal bir yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme” sürecidir (Alkan, 1984).

Mesleki ve teknik eğitim iş, fert ve eğitimden meydana gelen üç boyutlu bir bütündür. Mesleki ve teknik eğitimin başarısı eğitim süresi sonunda kişide geliştirilen davranışların gerçek iş durumlarına uygunluğu ile orantılı olarak görülmektedir (Sezgin, 1994). Çağımızda bilim, teknoloji, endüstri ve mesleki teknik eğitim arasında çok yakın ilişkiler mevcuttur. Çağdaş endüstri teknolojiye dayanmaktadır; teknoloji ise bilimsel çalışmaların uygulamaya konulmasıdır. Bilimsel çalışmalar teknolojiyi, teknoloji ise

* Öğretim Üyesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Gököy/Bolu

** Öğretim elemanı, Ahi Evran Üniversitesi, Kaman Meslek Yüksekokulu

endüstride kullanılan üretim metotlarını ve araçlarını etkilemektedir. Mesleki ve teknik eğitimin esas amacı endüstride kullanılan insan gücünü hazırlamaktır. Endüstride kullanılan üretim metotları, araç ve gereçler değiştiğinde, yetiştirilen insan gücünün özellikleri de değişmektedir. Bu bakımdan mesleki ve teknik eğitim, teknoloji ve bilimsel çalışmalar arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır (Doğan, Ulusoy ve Hacıoğlu, 1997). Bilim ve teknolojide gelişme ve değişimler sonucu, iş alanlarında otomasyona geçilmesi, daha az işçi ile daha yüksek kalite ve verim alınması isteği, daha iyi mesleki bilgi ve beceri ile donatılmış, belli alanlarda uzmanlaşmış, üretken meslek elemanına duyulan ihtiyacı artırmıştır (Yüksel, 2004).

Üretken meslek elemanına duyulan ihtiyacı karşılayabilmek için mesleki eğitim; fertleri toplumun ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri üretebilecek bilgi ve beceri ile donatmanın yanı sıra, onlara toplumda sosyal bir statü kazandırmayı, buna bağlı olarak üretimin de kaliteli ve ihtiyacı karşılayacak nitelikte olmasını amaçlamaktadır (http://www.kbam.metu.edu.tr/published/egitim_nufus_kalkinma.pdf 02.12.2009). 9. Beş Yıllık Kalkınma Planında (Resmî gazete, 2006) mesleki ve teknik eğitime ilişkin sorunlar ve çalışmalar vurgulanmıştır:

“...Ara eleman temininde zorluk yaşanmasına rağmen, mesleki eğitim mezunlarının işsizlik oranı yüksektir. Bu oran 2000 yılında yüzde 10,9’dan 2005 yılında yüzde 13,3’e yükselmiştir. Bu durum bilişsel yetenekleri yüksek öğrencilerin mesleki eğitimi tercih etmemesi, mesleki eğitim sisteminin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaması, mevcut mesleki eğitim programlarının ilgili tüm taraflarla işbirliği içinde güncellenmemesi, donanım eksikliği ve nitelikli eğitim personelinin yetersiz olması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Eğitim programlarının gözden geçirilmesi çerçevesinde, mesleki eğitimin işgücü piyasasındaki gelişmelere cevap verecek esnekliğe kavuşturulması amacıyla modüler sisteme geçilmesine yönelik çalışmalara sosyal tarafların katılımıyla başlanmıştır. Eğitim kurumları dışında kazanılan becerileri de belgelendirecek tutarlı ve güvenilir, meslek standartlarına dayalı bir sınav ve belgelendirme sistemi oluşturulamamıştır. Ancak, meslek standartları, sınav ve belgelendirme sistemini devlet, işçi ve işveren kesimleriyle işbirliği içinde kurmak, yaygınlaştırmak, geliştirmek ve idame ettirmek amacıyla Ulusal Mesleki Yeterlikler Kurumunun oluşturulmasına yönelik yasal düzenleme çalışmaları sürdürülmektedir.”

21. Yüzyılın dinamik dünyasında iş dünyasının talep ettiği nitelikli ara elemanda aranan niteliklerden bazıları, değişen koşullara hızlı uyum sağlayabilmek, problem çözebilmek, iletişim kurabilmek, takım çalışması yapabilmek, sorumluluk alabilmek, çok yönlü düşünebilmek, güncel mesleki teknolojik bilgiye sahip olmak şeklinde sıralanabilir. Bu talep edilen ara insan gücünü yetiştirme görevi mesleki ve teknik meslek yüksek okullarına verilmektedir. Bu amaçla 2001 yılında meslek liselerinden mezun öğrencilerin sınavsız olarak meslek yüksekokullarına geçiş yapmalarına sağlayan 4702 sayılı yasa resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak zaman içerisinde sistemde sorunlar görülmeye başlanmıştır. Sorunların temelini de öğrenciler, öğretim elemanları ve sistemin kendisinin oluşturduğu görülmektedir (Varol ve Kurbanoglu, 1993). Tunç (2005)’un çalışması incelendiğinde bu sorunların

daha net olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Literatürdeki çalışmalara göre 4702 sayılı yasa gereği yüksekokullara gelmekte olan öğrenci profiline bakıldığında (Tunç, 2005; Yanıkoğlu ve Denктаş, 2007):

1. Öğrencilerin sınavsız geçişle “nasıl olsa MYO’larına gireceğim” diyen mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin bilgi ve beceri kazanmak için yeterli çabayı göstermedikleri,
2. Mesleki ve teknik ortaöğretimden yeterli bilgi ve beceriyi kazanamayan öğrencilerin MYO’larındaki başarıyı düşürdüğü,
3. Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin MYO’larını yeteri kadar tanımadıkları, istekli olmadıkları başarı oranlarının düşük olması nedenleriyle MYO’larından ayrılma oranının yüksek olduğu söylenebilir.
4. 4702 Sayılı Sınavsız Eğitim Yasası ile mesleki ve teknik liselere giriş özendirilmek istenmiş ama MYO’larındaki öğrencilerin hem kalitesinde hem de sayısında düşüş olduğu gözlenmiştir.
5. Yeterli alt yapılaşma sağlanmadan açılan bölüme gelen öğrenciler beklenen hedeflere ulaşmaktan uzaktırlar.
6. Herhangi bir süzgeçten geçirilmeden gelen öğrenciler arasında disiplinsiz davranışlar gösteren problemlili öğrenciler mevcuttur. Bu nedenle sıkça soruşturma açılmakta ve bu da eğitim ve öğretime olumsuz etki yapmaktadır.
7. Sınavsız geçiş ile MYO’larına gelen yetersiz, isteksiz mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencileri MYO’larındaki öğretim elemanlarının motivasyonunu olumsuz yönde etkiledikleri görülmüştür.

Sorunlar bu şekilde göze çarparken, bu çalışmanın amacı meslek yüksekokulu öğretim elemanlarının 4702 sayılı yasa doğrultusunda öğrencilerin meslek yüksekokullarına (MYO) sınavsız girmesine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesi konusunda ne kadar bilgi sahibisiniz?
2. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan kriterler hakkında neler düşünmektesiniz?
3. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan mezuniyet yılı kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
4. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan öğrenim süreleri kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
5. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan okul türleri kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
6. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan Mesleki ve Teknik Eğitim Bölge (METEB)’leri kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
7. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan Mesleki ve teknik ortaöğretime bitirme yılına göre hesaplanan Mesleki Ortaöğretim Başarı Puanı (MOBP) kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
8. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan sınavsız yerleştirilip öğrenim görmek istedikleri yükseköğretim önlisans programları ile ilgili tercihleri kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

9. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan yükseköğretim önlisans programlarının kontenjanları ve koşulları kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Araştırma durum çalışması olarak desenlenmiştir. Nitel durum çalışmalarının en önemli özelliği bir yada birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Bu çalışmalarda bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri veya etkilendikleri araştırmada ortaya konulmaya çalışılır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın genel evrenini Düzce, Bolu ve Kaman Meslek Yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanları (n=137) oluşturmaktadır. Evrenin dağılımı, Düzce Meslek Yüksekokulu (n=57), Bolu Meslek Yüksekokulu (n=32), Kaman Meslek Yüksekokulu (n=48) şeklindedir. Çalışma sırasında örneklem seçiminde amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Bu örneklem seçme yönteminin kullanılmasının başlıca sebebi evrene ilişkin geçerli genellemeler yapma konusunda önemli yararlar sağlamasıdır. Ayrıca yüksekokullardaki öğretim elemanlarının araştırmaya ilişkin bilgimiz yok bu nedenle araştırmaya katılmamız doğru olmaz şeklindeki ifadeleri örneklem alma şeklinin amaçlı örneklem olmasını gerekli kılmıştır. Bu örnekleme yöntemi zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir ve ayrıca araştırmacılara hız ve pratiklik sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmanın örneklemini bu amaç doğrultusunda seçilmiş 41 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Bunların meslek yüksek okullarına göre dağılımı Düzce Meslek Yüksekokulu (n= 14), Bolu Meslek Yüksekokulu (n= 10), Kaman Meslek Yüksekokulu (n=17) şeklindedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın sırasında araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu Meslek Yüksekokulunda görev yapan öğretim elemanlarının görüşlerini almaya yönelik 9 sorudan meydana gelmektedir. Görüşmeler araştırmacılar tarafından görüşmeyi gönüllü olarak kabul eden öğretim elemanları ile yapılmıştır. Çünkü bazı öğretim üyeleri konu hakkında hiç bilgisi olmadığını ifade ederek görüşmeye katılmamıştır. Görüşmeler katılımcıların isteği üzerine yazılı olarak araştırmacılar tarafından kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler sonunda konu ile ilgili olmayan veriler kullanılmamıştır.

Bu çalışma ile ilgili nitel veriler 2008-2009 öğretim yılı yaz döneminde araştırmacılar tarafından toplanmış ve toplanan verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ve sürekli karşılaştırma teknikleri kullanılmıştır. Merriam (1998), tüm nitel veri analizi işlemleri aslında içerik analizi anlamına gelmekte olduğunu belirtmektedir. Yarı yapılandırılmış sorulara verilen cevaplar ve cevapların içeriğine göre önce anlamlı gruplar haline getirilmiş ve tablolara dönüştürülmüştür. Görüşme sırasında katılımcılara

isimlerinin gizli tutulacağına ilişkin garanti verilmiş ve her bir katılımcıya kod isimler verilmiştir (1 nolu, 2 nolu gibi...). Bu da betimsel analiz olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Geçerlik ve Güvenirlik

Sosyal bilimlerde geçerlilikten bahsetmek zordur, çünkü insan davranışları asla durağan değildir, sürekli değişme göstermektedir. Bu sebeple çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğinden ziyade kullanılan aracın güvenilirliği ve geçerliliği, veri analizi tekniklerinin uygunluğu, elde edilen sonuçlar arasında çizilen ilişki düzeyi gibi durumlar üzerinde durulmalıdır (Merriam, 1998; Yin, 1994). Merriam (1998) iç geçerlilik için altı değişik strateji önermiştir. Bu çalışmada elde edilen nitel verilerin iç geçerliliği için önerilen stratejilerden çeşitleme (triangulation) yöntemi ve meslektaş kontrolü kullanılmıştır. Daha açık bir ifade ile bulgulara ulaşırken görüşmeler sırasında farklı araştırmacılardan yardım alınmış, araştırmacıların gözlemleri karşılaştırılmış, konu alanı ile ilgili literatür (Maya, 2004; Mirci, Saka ve Özhavzalı, 2004; Çiftçi, 2007) taranmış ve elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır.

Bu araştırmada Miles ve Huberman'ın (1994) vurguladığı ve Yıldırım ve Şimşek'in (2006) aktardığı gibi dış geçerliliği sağlamak için çeşitli yüksekokullarda görev yapan öğretim elemanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın aşamaları yöntemde detaylı bir şekilde verilmiştir. Üstelik araştırma süreci ve veriler açık, ayrıntılı bir biçimde verildiği için diğer araştırmacıların değerlendirmesine olanak sağlamaktadır. Bu da araştırmanın güvenilirliğini sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırmalarda klasik anlamda güvenilirlikten söz etmek olası olmadığı için çalışma sırasında araştırmacılar tarafından bir takım önlemler olarak araştırmanın güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Örneğin, yöntemde veri toplama ve analiz yöntemleri ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. İç güvenirliliği artırmak için de verilerin analizi sırasında her iki araştırmacı da ayrı ayrı çözümleme yapmıştır. Her iki araştırmacının da analiz sonuçları karşılaştırılmış ve uygunluk gösteren bulgular araştırmada sunulmuştur. Ayrıca aynı konuda yapılmış diğer araştırmalar ile bu araştırma sonuçları da karşılaştırılmıştır.

Araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış ölçeğin geliştirilme aşamaları şöyledir: Konu alanı ile ilgili literatürün (4702 Sayılı Yasa; Çelik ve arkadaşları, 2009; Tunç, 2005) taranması yoluyla elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından görüşme formu haline dönüştürüldükten sonra meslek yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının görüşlerine sunulmuştur. Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formundaki anlaşılmayan sorular düzeltilmiştir. Elde edilen görüşme formunun ön uygulaması için Bolu Meslek Yüksekokulunda görev yapan müdür ve müdür yardımcıları ile odak grup yapılmıştır. Odak grup sonucunda yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruların uygulamaya uygun olduğu ve anlaşılabilirliği test edilmiştir. Odak grup sonunda katılımcılar bu uygulamanın artık kaldırılması gerektiğini, gelen öğrenci profilinin bozulduğunu ifade etmişlerdir. Hatta orta öğretimdeki sınıf geçme sisteminin işleyişinden kaynaklanan sebeplerle belli özelliklere sahip olmayan (yüksek oranda bedensel ve zihinsel özürü vb.) öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş yapabildiklerini, bunun da bir sorun olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka çıkan sonuç ise öğretim elemanlarının

sınavsız geçiş hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarıdır. Odak grup sonucunda oluşan nihai form araştırmacılar tarafından Bolu Meslek Yüksekokulu görev yapan öğretim elemanlarına görüşme yoluyla uygulanmış ve görüşmelerden elde edilen veriler tekrar literatürle karşılaştırılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma kapsamında yer alan katılımcıların, meslek lisesi öğrencilerinin meslek yüksekokullarına sınavsız geçişlerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

1-Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesi konusunda ne kadar bilgi sahibisiniz?

Katılımcıların çoğunluğu (n=18) öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesi hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını, sadece öğrencilerin sınavsız olarak MYO'lara geçiş yapabildiklerini bildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 1. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesi konusundaki bilgi düzeyleri

Kategoriler	Örnek ifadeler
Bilgi Sahibi	2- Sadece öğrencilerin sınavsız yerleştirildiğini biliyorum.
Değilim	3- Yerleştirilme şartlarını bilmiyorum.
	4- Sınava girmeden de kendi alanlarındaki yüksekokullarına yerleşebiliyorlar.
Biraz Bilgi Sahibiyim	a. Meslek lisesi mezunu öğrenciler sınavsız olarak kendi alanlarında meslek yüksekokullarına yerleşebiliyor. b. Sınavsız üniversiteye kayıt imkânları var.
Bilgi Sahibiyim	❖ Meslek liselerindeki öğrenciler not ortalamalarına göre meslek yüksekokullarının aynı bölümüne kayıt olabilmektedir. Kontenjan dolmadığı takdirde üniversiteye giriş sınavında aldığı puana göre kayıt yaptırabilmektedir. ❖ 4702 sayılı kanun ve yönetmelikleri hakkında bilgi sahibiyim. ❖ Meslek lisesinde okuyan bir öğrenciyi yönlendirebilecek kadar konuyu biliyorum. ❖ Bu alanla ilgili çalışmalar yaptığımdan, yeteri kadar bilgi sahibiyim. ❖ Çünkü meslek lisesi mezunuyum. ❖ Hak etmeyen ve kalitesiz öğrencilere yarıyor. İyi öğrencilere bir faydası yok. ❖ 2002 yılında MEB-YÖK projesi kapsamında çıkan kanunla meslek yüksekokullarına sınavsız yerleşim olmaya başlamıştır. ❖ Meslek yüksekokullarına sınavsız geçişle öğrenci yetiştirilmesi konusunda gerekli yönergeleri bilinmektedir.

Tablo 1'e bakıldığında katılımcılardan bilgisi olmayanlar ile biraz bilgisi olanların konuyla ilgili olarak yerleştirme şartlarını bilmediklerini ancak meslek liselerinden mezun olanların sınavsız meslek yüksekokullarına kayıt yaptırabildiklerinden haberdar oldukları görülmektedir. İlgili literatüre bakıldığında da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Maya (2004)'nin araştırma sonuçlarına göre hiçbir okulda sistemi tanıtmaya yönelik faaliyet yapılmadığı ve öğretim elemanlarının bu konuda bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir. Bu görüşü Mirici, Saka ve Özhavzalı (2004)'nin araştırma sonuçları aynı yöndedir. Çiftçi (2007) araştırmasında sınavsız geçiş uygulaması ile ÖSS'de başarı sağlayamayacak öğrencilerin de yüksek öğretim

görme olanağı kazandığı ve bu nedenle uygulamanın öğrencilerin hem orta öğretim de hem de yüksek öğretimde akademik başarılarının olumsuz etkilendiği bulunmuştur.

Katılımcıların bazıları ise (n=13) MEB-YÖK projesi kapsamında Meslek Yüksekokulu'na meslek lisesi öğrencilerinin sınavsız geçiş yapmalarına ilişkin bilgi sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Bu geçişin yapılabilmesi için 2001 yılında 4702 sayılı yasa çıkarılmıştır. Bu yasa ile 2547, 3308, 3797 ve 4306 sayılı yasalarda değişiklikler yapan ilgi (a) Yasanın ön gördüğü 11 yönetmelik ile meslekî ve teknik eğitimle ilgili yürürlükte bulunan 20 yönetmelik "Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği" adı altında tek yönetmelik olarak hazırlanmış ve 03 Temmuz 2002 tarih ve 24804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (MEB Mevzuat Bankası, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/164.html>, 03.12.2009).

Kanunun 2. maddesi e fıkrasına göre;

"Meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya buna en yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi meslekî ve teknik eğitim bölgesi içinde yer alan veya bölgesi dışındaki meslek yüksekokullarına sınavsız olarak yerleştirilebilirler. Sınavsız olarak meslek yüksekokullarına devam ederek mezun olan öğrencilerin yüzde onundan az olmamak üzere ayrılacak kontenjanlara göre alanlarındaki lisans programlarına dikey geçiş yapmaları sağlanır. Bununla ilgili esas ve usuller, Millî Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu işbirliği ile çıkartılacak yönetmelikte belirlenir" (4702 sayılı kanun, <http://www.vergiturk.com/4702sk.htm>).

Bu kanunla birlikte mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olan öğrenciler istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde meslek yüksek okullarına devam etme hakkını kazanmışlardır. Sınavsız yerleşecek öğrencilerin seçimi ve yerleştirilmesi için de bir takım kriterler getirilmiştir.

5- Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan kriterler hakkında neler düşünmektesiniz? Lütfen açıklayınız.

Öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan kriterler hakkında katılımcıların hepsi kriterlerin düşünülerek karar verildiğini ancak değiştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcıların neden yeniden düzenlenme istediklerinin nedenleri de Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan kriterler hakkında katılımcıların görüşleri

Yeniden Düzenlenme Nedenleri	
❖	Başarılı öğrenciler dışarıda kalıyor, öncelik onlara verilmelidir.
❖	Sınavsız yerleştirilecek öğrencinin bunu hak etmiş olması gerekmektedir.
❖	Başarı göz ardı ediliyor, yeni öğrenciye öncelik verilmektedir.
❖	Kriterlerin sıralamasının doğru değerlendirilmemektedir.
❖	Uygulanan kriterlerin dağılımının eşit olması gerekmektedir.
❖	Yeni mezunların öncelikli olması eski mezunlardan başarılı olanı mağdur etmektedir.
❖	Başarılı eski mezunların dışarıda kalması öğrenci profilini etkilemektedir.
❖	Kriterlerin öncelik sıralaması değiştirilmelidir. Örn: mezuniyet derecesi mezuniyet yılından öncelikli kriter olmalıdır.
❖	Kriterler yetersiz olduğu için sınavsız geçiş sisteminin sınavlı hale gelmesi gerekmektedir.
❖	Eğitimin kalitesini olumsuz etkiliyor.
❖	Meslek lisesi mezunlarının neredeyse tamamının Meslek Yüksekokullarına geçirildiği bu uygulamadaki kriterler yetersiz.

Tablo 2'ye bakıldığında sınavsız geçişin yeniden düzenlenme nedenlerinin başında kriterlerden kaynaklanan sebeplerle başarılı öğrencilerin başarısız öğrencilerin önüne geçebildiğini, eğitim kalitesinin düştüğünü ifade etmektedirler. Bu bağlamda Dursun (2008) araştırmasında sınavsız geçiş yapan öğrencilerin başarısız olduğu ders sayısının sınavla gelenlerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu sonuç da bulguyu destekler niteliktedir.

Bu konu hakkında 17 no'lu katılımcı "Sınavsız yerleştirmede esas alınan kriterlerde değişiklik yapılması gerektiğini, çünkü yerleştirmeye esas alınan kriterler incelendiğinde daha çok yeni mezun lise öğrencilerinin meslek yüksekokullarına yerleştirilmesine amaç edildiği, başarı durumlarının göz ardı edildiğini" vurgulayarak konuyu özetlemektedir. Er ve arkadaşları (2003) sınavsız geçişle öğrencinin mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında gösterdiği performans düzeyini arttıran Meslek Yüksekokullarında uygulanan eğitim ile kendi alanlarında ileri mesleki eğitimi alacaklarını ifade etmektedirler. Tunç (2005)'un çalışmasında da çıkan sonuçlar bu bulguları destekler görünmektedir. Tunç (2005)'un araştırmasında sınavsız geçişle "nasıl olsa MYO'larına gireceğim" diyen mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin bilgi ve beceri kazanmak için yeterli çabayı göstermedikleri bulunmuştur. Günel ve Koçak (2003) yaptıkları çalışmanın sonucunda sınavsız geçen öğrencilerin not ortalamalarının daha düşük olduğu, mesleki eğitim mezunu olmalarına karşın ön bilgi düzeylerinin genel lise mezunlarıyla aynı düzeyde olduğu, sınıf dışı davranışlar ve okul kurallarına uyma konusunda sınavla gelen öğrencilere göre daha kontrolsüz olduklarını saptamışlardır.

6- Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan mezuniyet yılı kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan mezuniyet yılı kriteri hakkındaki görüşleri incelendiğinde katılımcıların tamamı meslek yüksekokullarına sınavsız geçişte yeni mezun olanlar eski mezunlara göre öncelikli olarak yerleştirdiğini belirttikleri görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan mezuniyet yılı kriteri hakkındaki katılımcıların görüşleri

Kategoriler	Örnek İfadeler
Uygun	❖ Ancak, öncelikli tercih olmamalı. ❖ Emekliliği gelmiş meslek lisesi mezunları sınıfın başarısını düşürüyor. ❖ Kriterler arasında olmalı. ❖ Başarı puanları eşitse kullanılan bir kriter olmalıdır.
Uygun Değil	❖ Başarılı olan mezunlar yerleşmeli. ❖ Mezuniyet yılının tek başına kullanılması yanlış. ❖ Önemli olan mezuniyet yılı değil öğrencilerin lisedeki başarı durumlarıdır. ❖ Çalışkan olup ilk yıl yerleşmeyen öğrenciler açıkta kalırken yeni mezun, not ortalaması düşük öğrenciler yerleşmektedir. ❖ Öğrenciyi tembelliğe yöneltip, hedefsizleştirmektedir. ❖ Herhangi bir nedenle eğitime ara vermiş öğrencinin tekrar eğitime devam etmelerine engel olmaktadır.

Katılımcılar genellikle mezuniyet yılı kriterini uygun bulmamaktadırlar. Uygun bulanlar bile kullanılma şekline ilişkin iyileştirmeler önermektedir (Tablo 3). İyileştirme istemelerinde göze çarpan nedenler arasında, öğrenciyi tembelliğe itip hedefsizleştirmesi ve çalışkan olup ilk yıl yerleşmeyen öğrencilerin ikinci yıl başarısız ama yeni mezun öğrencilerin arkasında kalarak yerleşememeleri sayılabilir.

7- Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan öğrenim süreleri kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Katılımcıların çoğunluğu kriterler arasında öğrenim süresinin mutlaka olması gerektiği konusunda hemfikirler. Çünkü öğrenim süresinin, okulun kalitesi, öğrenim başarısı (kapasite, algılama düzeyi, yorum ve analiz yapabilme yeteneği) ile doğrudan ilişkili olduğunu düşünüyorlar. Ayrıca katılımcılar Anadolu Teknik liselerinin öğrenim süresi beş yıl olduğunu ve öğrencilerin bu ortaöğretim kurumlarına girerken de sınavla diğer öğrenciler arasından seçilerek girdiklerini ve yine öğrencilerin bu okullardan başarı oranları daha yüksek, daha nitelikli olarak mezun olduklarını düşünmektedirler. Diğer yandan kaliteyi olumsuz etkilediği, eşitliği bozduğu gerekçeleri ile bu kriteri gerekli bir kriter olarak görmeyen katılımcılar da (22, 25, 26 nolu) bulunmaktadır.

8- Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan okul türleri kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Katılımcılardan 24'ünün bu kriter hakkında herhangi bir görüşü bulunmamaktadır. Diğer katılımcılardan bir grup (3, 9, 12, 17, 21, 28), "bu önemli bir kriter, kurumun başarı seviyesini yükseltir" şeklinde fikirlerini ifade ederken, diğer bir grup bu kriterin önemsiz bir kriter olduğunu, eksik bilgiye ve tembelliğe prim verdiğini (15, 22, 25, 26) ve "ortalamanın ön planda olması ile başarının daha yüksek olacağını"(31) ifade etmektedirler.

9- Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan METEB kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

2002-2003 öğretim yılında sınavsız geçiş sistemi ile öğrenci alımına başlanmış olup yasa gereği her ilde (en az bir) Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi (METEB)

oluşturulmuştur. Yasayla öğrencilere öncelikle kendi METEB bölgelerindeki Meslek Yüksekokullarını tercih etme zorunluluğu getirilmiştir (Çelik ve arkadaşları, 2009). Bu da öğrencilerin yerleştirilmelerinde kontenjen, barınma gibi bir takım sıkıntıları beraberinde getirmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan METEB kriteri hakkında katılımcıların görüşleri

Kategoriler	Örnek İfadeler
Uygun değil	<ul style="list-style-type: none"> ❖ METEB bölgeleri genişletilebilir. ❖ METEB bölgelerine ayırmak yanlış bir uygulama, her yere ve bölgeye eşit şartlarda yerleştirmeler yapılmalıdır. ❖ Bu kriterlerin sıralaması yanlış. ❖ Kriterler haksızlığa sebebiyet veriyor.
Uygun	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Öğrencilerin özellikle kendi bölgelerine yakın yerlerdeki okullara yerleştirilmeleri uygun.

Katılımcılar, Tablo 6’da ifade ettikleri gibi, kriterin haksızlığa sebebiyet verdiğini düşünmektedirler. Bu konu ile ilgili olarak 17 nolu katılımcı METEB kriteri uygun bulmakla birlikte sakıncalarını da şu ifadelerle belirtmektedir:

“METEB kriteri bence mantıklı ve olabirliği geçerli bir kriter olup yalnız bunun yerleştirme sistemi içerisindeki katsayı önemi ilk sıralarda olmalıdır. Örneğin İç Anadolu Bölgesindeki çok başarılı bir öğrenci İstanbul veya büyük şehirlerdeki MYO’lara girebilmeleri çok zor bir ihtimaldir. İstanbul öğrencisi başarısız olsa dahi başarılı Anadolu’dan gelen bir öğrencinin önüne geçmemelidir.”

Ayrıca 17 katılımcı konuya ilişkin bir fikrinin olmadığını da belirtmiştir. Konu alanı ile ilgili literatür incelendiğinde (Er ve arkadaşları, 2003; Subaşı, Aslan ve Demir, 2007), bu konunun çeşitli açılardan incelendiğinde görülmektedir. Er ve arkadaşları (2003)’nin araştırma sonuçlarına göre sınavsız geçişle uygulanan sistemde Meslek Yüksekokullarının yer aldığı Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi (METEP) ile birlikte çevre faktörü de dikkate alındığında; sanayi kuruluşlarının beklentileri; öğrencilerin istihdam alanlarına göre programların açılması, okul sanayi iş birliği göz önünde bulunduğu ve mesleki ve teknik gelişmeler takip edildiğinde Meslek Yüksekokul mezunlarının istihdam alanları mevcut olduğu süre içerisinde sistemin başarılı olacağını düşünmektedirler. Ancak öğrencilerin aynı bölgeden ya da ilden gelmesi kültürel ve sosyal etkileşimi azalttığı ifade edilmektedir (Subaşı, Aslan ve Demir, 2007).

İlgili literatür (Çelik ve arkadaşları, 2009; çiftçi, 2007; Henden, 2006) incelendiğinde sınavsız geçişin başladığı ilk yılın sonunda uygulama sonucunda Meslek Yüksekokulu programlarının kontenjanlarının dolmadığı, sisteme gereken ilginin az olduğu gözlenmiştir. Uygulamanın ikinci yılında öncelik mesleki ve teknik eğitimde olmak üzere okullardaki boş kalan kontenjanlara ek kontenjan döneminde genel liselerden de öğrenci alınması esası getirilmiştir. Genel lise öğrencilerinin açık bulunan kontenjanlara ek kontenjan döneminde ilgi göstermedikleri görülmüştür (Henden, 2006). Çiftçi (2007)’nin araştırma sonuçlarına göre de 2004 yılı verilerine göre meslek lise mezunlarının %65,5’i kontenjanları doldurmuş geri kalan kontenjan açığı genel lise mezunları ile doldurulmuştur. 2002-2003 eğitim-öğretim yılından itibaren

uygulamaya konulan sınavsız geçiş sistemi ile yüksekokullarına kayıt yaptıran öğrencilerin öğrenme ve ders çalışma alışkanlıklarının yeterli olmadığı gözlenmiştir. Bunun öğrencilerin hiçbir çaba sarf etmeden “nasıl olsa üniversiteye gireceğiz” düşüncesine sahip olmalarından, mesleki ve teknik öğretimdeki mevcut yönetmeliklere göre yeterli özeni ve gayreti göstermeden mesleki ve teknik öğretimde mezun olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir (Çelik ve arkadaşları, 2009).

10- Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan mesleki ve teknik ortaöğretimi bitirme yılına göre hesaplanan MOBP’leri kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Katılımcıların öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan mesleki ve teknik ortaöğretimi bitirme yılına göre hesaplanan Mesleki Ortaöğretim Başarı Puanı (MOBP) kriteri hakkındaki görüşleri incelendiğinde MOBP ortaöğretim kurumundan mezun olunan yıla göre hesaplandığı için yeni mezun olan öğrencinin puanı eski ama başarılı öğrenciye göre daha yüksek olabilmektedir yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan mesleki ve teknik ortaöğretimi bitirme yılına göre hesaplanan MOBP’leri kriteri hakkında katılımcıların görüşleri

Kategoriler	Örnek İfadeler
Uygun	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Öğrenim süreleri yerine ortalama ön planda tutulmalıdır. ❖ Bu kriterlerin ağırlığı artarsa MYO’ların başarısı artar. ❖ Bitirme yılına göre hesaplanması yeni mezunların yerleşmelerini kolaylaştırırken eski mezunların şansını azaltmaktadır. ❖ Başarılı öğrencilerin MYO’lara gelmesi sağlanır.
Uygun Değil	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Güvenilir ve etkin değil. ❖ Haksız bir uygulama. Eşitlik ilkesine aykırı. ❖ Sonuç itibarı ile yine yeni mezunlara daha fazla puan verilmektedir.

Katılımcılardan MOBP kriterini uygun görenler başarılı öğrencilerin meslek yüksek okullarına gelmesini sağlayacak bir kriter olduğunu düşünmektedirler. Bu kriteri uygun görmeyenler ise eğitimde eşitlik ilkesinin zedelendiğini ve güvenilir olmadığını düşünmektedirler.

11- Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan sınavsız yerleştirilip öğrenim görmek istedikleri yükseköğretim önlisans programları ile ilgili tercihleri kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Katılımcıların 30’u tercih kriterini uygun bulurken beşi (7, 15, 19, 22, 26 nolu katılımcılar) kriteri uygun ama işleyişi yanlış bulmaktadır. Katılımcılar, öğrencilerin ortaöğretim programlarında okuduğu program dışında tercih yapmalarının uygun olacağını düşünmektedir.

12- Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan yükseköğretim önlisans programlarının kontenjanları ve koşulları kriteri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Meslek yüksekokullarında var olan programlar meslek liselerinde var olan programlarla her zaman örtüşmemektedir. Bu da yerleştirme yapılırken öğrencilerin benzer bölümlere yönlendirilmesini gerekli kılabilmektedir. Bu yönlendirmeler sırasında öğrencilerin farklı bölümlere yönlendirildiği katılımcılar tarafından ifade edilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan yükseköğretim önlisans programlarının kontenjanları ve koşulları kriteri hakkında dokuz katılımcının bir fikri bulunmamaktadır. 23 nolu katılımcı “Kontenjanları her yükseköğretim kurumu kendi koşullarına göre belirlediğinden bu konuda kurumların belirlediği kontenjanlar baz alınmalı” diyerek bu konu ile ilgili görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan yükseköğretim önlisans programlarının kontenjanları ve koşulları kriteri hakkında katılımcıların görüşleri

Kategoriler	Örnek İfadeler
Uygun	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Öğrenciler tercih ve kontenjan şartlarına göre yerleştirilmelidir. ❖ Ancak güncel farklı programlarda açılmalıdır.
Uygun Değil	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kontenjan ve kriter hakkında düzenlemeler yapılmalıdır. ❖ Kontenjanlar az. ❖ Sınırlama kaldırılmalıdır. ❖ Koşullar yetersiz kalıyor. ❖ Ülkenin ihtiyaçlarına uygun mutlaka bir plan yapılmalıdır. ❖ Kontenjanlar azaltılıp, kriterler biraz daha geliştirilmelidir.

Genel olarak katılımcıların tamamı sınavsız geçişin kaldırılmasından yana görüş bildirmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak 19 nolu katılımcı “YÖK’ün bu konuda ilk adımları attığını” da eklemiştir. Sınavsız geçişin kaldırılması ile birlikte gerçekten meslek sahibi olmak isteyenlerin önünün açılacağını, öğrencilerin bilinçli bir şekilde isteyerek tercih yapabileceğini, genel liselerin önünün açılacağını, sınavla kontenjan dolmadığı takdirde sınavsız geçişin mümkün olması gerektiğini ifade etmektedirler. Katılımcıların hepsi eğer sınavsız geçiş kaldırılmayacaksa bu konuda iyileştirmeler yapılması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu iyileştirmeler; kriterlerin ağırlığının eşitlenmesi, en yüksek katkının başarı puanı olması gibi sıralanmaktadır. Katılımcıların bu fikirlerine karşılık Er ve arkadaşları (2003) sınavsız geçişle öğrencinin mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında gösterdiği performans düzeyini arttıran Meslek Yüksek Okullarında uygulanan eğitim ile kendi alanlarında ileri mesleki eğitimi alacaklarını ifade etmektedirler.

Katılımcılar genel olarak sınavsız geçişin kaldırılmasının hem öğrenci hem de yüksekokullar açısından faydalı olacağını düşünmektedirler. Çünkü gelen öğrencinin kalitesinin düşmesi, okulların kalitesini de düşürmektedir. İlginçtir ki Henden (2006) yaptığı çalışmada öğrencilerin Sınavsız Geçiş hakkında düşüncelerini sorduğunda öğrencilerin %15,6’sı sınavsız geçişin faydalı olduğu, sistemin devam etmesi gerektiğini, %68,1’i sistemin faydalı olmadığı kaldırılması gerektiğini, %16,3’ünün ise bu konuda görüş beyan etmedikleri sonucunu bulmuş olması da ilginç olan bir başka noktadır. Bütün bunların ışığında öğrencilerin bile istemediği bir sistemin devam etmesinin çok sağlıklı olarak gözüktüğünü söylemek mümkün değildir.

4. SONUÇ

İnsanoğlu yüzyıllardır sürekli bir gelişme ve ilerleme çabası içerisinde olmuştur. Özellikle günümüzde bilgisayar ve internetin insan hayatına girmesiyle bu süreç hız kazanmıştır. Toplumlar, sanayi toplumu olma özellikleri yitirmeye, bunun yerini bilgi toplumu özellikleri almaya başlamıştır (Arslanoğlu, 2006). Bilgi toplumu özellikleri taşıyan toplumlar her alanda yetişmiş insan gücüne ihtiyaç duymaya devam etmiştir. Bu nedendir ki mesleki teknik eğitim önemini sürdürmektedir. Tarihsel sürece bakıldığında Cumhuriyetle birlikte mesleki ve teknik eğitimde okula dayalı bir yapı ele alınmıştır. 1927 yılında Millî Eğitim Bakanlığı mesleki ve teknik eğitim veren okullarla ilgili görev üstlenmiştir. Okulların ve hizmetlerin gelişmesi sonucu 1933 yılında 2287 sayılı Kanunla Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1935 yılından itibaren 2765 sayılı Kanunla da okulların masrafları tamamen devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Bakanlık Merkez Örgütü Kanunu 1941 yılında 4113 sayılı Kanunla değiştirilerek Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. 1942 yılında başlatılan plânlı çalışmalarla mesleki ve teknik öğretim kurumları günümüze kadar büyük gelişmeler göstermiştir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Plânı’nda, ileri teknoloji geliştirilmesi, üretimi ve kullanımında gereksinim duyulan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin önemine değinilmiş bu amaçla orta ve yüksek öğretimde mesleki ve teknik eğitime önem verilmesi öngörülmüştür. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Plânı’nın 692. maddesinde de meslek yüksekokulları ve mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulmasıyla nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi yönünde karar alınmıştır (Kazu ve Demirli, 2002). Kalkınma planlarında alınan bu kararlar zaman içerisinde yetersiz kalınca yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemelerden biri de 2001 yılında çıkarılan 4702 sayılı yasadır. Bu yasanın 2. maddesi e fıkrasına göre,

“Mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya buna en yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi mesleki ve teknik eğitim bölgesi içinde yer alan veya bölgesi dışındaki meslek yüksekokullarına sınavsız olarak yerleştirilebilirler...” (4702 sayılı kanun, <http://www.vergiturk.com/4702sk.htm>).

4702 sayılı kanunla birlikte mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olan öğrenciler istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde meslek yüksekokullarına devam etme hakkını kazanmışlardır. Bu çalışmada katılımcılara sınavsız geçiş yasası hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları sorulduğunda çoğunluğunun (n=18) konu hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları, sadece öğrencilerin sınavsız olarak MYO’lara geçiş yapabildiklerini bildikleri bulunmuştur. Katılımcıların bazılarının ise (n=13) MEB-YÖK projesi kapsamında Meslek Yüksekokulu’na meslek lisesi öğrencilerinin sınavsız geçiş yapmalarına ilişkin bilgi sahibi oldukları bulunmuştur.

Araştırmada katılımcıların hepsinin öğrencilerin Meslek Yüksekokullarına sınavsız yerleştirilmesinde uygulanan kriterlerin düşünülerek karar verildiğini ancak değiştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşündükleri bulunmuştur. Yüksel (2004)’in çalışması bu bulguyu destekler nitelikte olduğunu söylemek mümkündür. Yüksel (2004)’in çalışmasına göre MYO Yöneticileri, Meslek Yüksekokullarına

sınavsız olarak öğrenci yerleştirilmesini çoğunlukla uygun bulmamakta ve MYO'larına sınavsız yerleştirmede esas alınan kriterleri çoğunlukla uygun bulmamaktadırlar. Yöneticiler, MYO'larına sınavsız olarak yerleştirilen öğrencilerin sahip oldukları ön bilgileri yeterli bulmamaktadır.

Katılımcılar genellikle mezuniyet yılı kriterini uygun bulmamaktadırlar. Uygun bulanlar bile kullanılma şekline ilişkin çeşitli iyileştirmeler önermektedir. Bu iyileştirmeleri istemelerinde en çok göze çarpan nedenler, öğrenciyi tembelliğe itip hedefsizleştirmesi ve çalışkan olup ilk yerleşmeyen öğrencilerin ikinci yıl başarısız ama yeni mezun öğrencilerin arkasında kalmaktadırlar şeklinde sıralanmaktadır.

MYO'lara sınavsız geçiş kriterleri arasında öğrenim süresinin mutlaka olması gerektiği bulunmuş olmakla birlikte öğrenim süresinin, okulun kalitesi, öğrenim başarısı (kapasite, algılama düzeyi, yorum ve analiz yapabilme yeteneği) öğrenim süresi ile doğrudan ilişkili olduğu da bulunmuştur. Ayrıca katılımcılar Anadolu Teknik Liselerinin öğrenim süresi beş yıl ve öğrencilerin ortaöğretime girerken de sınavla diğer öğrenciler arasından seçilerek girdiklerini ve yine öğrencilerin bu okullardan başarı oranları daha yüksek ve daha nitelikli olarak mezun olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan kaliteyi olumsuz etkilediği, eşitliği bozduğu gerekçeleri ile bu kriteri gerekli bir kriter olarak görmeyen katılımcılar da bulunmaktadır. Farrell (1992) eğitimde eşitsizliğin dört alanda tanımlanmasını önerir. Bu alanlar; 1) girişte eşitlik 2) okul içinde eşitlik 3) okulu bitirebilmede eşitlik 4) okul sonrası olanaklarda eşitliktir. Farrell'in tanımladığı eşitsizlik alanlarından girişte eşitsizlik bu sınavsız geçiş uygulamasında katılımcılara göre bozulmaktadır. Hatta katılımcıların METEB kriterinin haksızlığa sebebiyet verdiğini düşünmektedirler. Ayrıca 17 katılımcı konuya ilişkin bir fikrinin olmadığını da belirtmiştir.

Katılımcılardan MOBP kriterini uygun görenler, başarılı öğrencilerin meslek yüksekokullarına gelmesini sağlayacak bir kriter olduğunu düşünmektedirler. Bu kriteri uygun görmeyenler eğitimde eşitlik ilkesinin zedelendiğini ve güvenilir olmadığını düşünmektedirler.

Katılımcıların 30'u tercih kriterini uygun bulurken beşi (7, 15, 19, 22, 26 nolu katılımcılar) kriteri uygun ama işleyişi yanlış bulmaktadır. Katılımcılar, öğrencilerin ortaöğretim programlarında okuduğu program dışında tercih yapmamalarının uygun olacağını düşünmektedir. Meslek yüksekokullarının bir diğer göz önünde bulundurması gereken konu, buldukları bölgenin olanaklarını, ders uygulamalarında ve endüstriyel mesleki eğitimde kullanabilmek olmalıdır. Bu okullar yapılandırılırken buldukları bölgelerdeki işletmelerin gereksinim duyduğu insan gücü sınıflamalarına da dikkat edilmelidir (Yanıkoglu ve Denктаş, 2007).

Katılımcıların Yükseköğretim önlisans programlarının kontenjanları ve koşulları kriteri ile ilgili bir fikri bulunmamaktadır. Genel olarak katılımcıların tamamı sınavsız geçişin kaldırılmasından yana görüş bildirmişlerdir. İlgili çalışmalar da göstermektedir ki sınavsız geçiş sistemi etkili bir uygulama değildir (Arslanoğlu, 2006). Bu sonuç, I. Ulusal Meslek Yüksekokul Müdürleri Toplantısı (26-28 Kasım 2004) sonuç raporları ile örtüşmektedir. Akdeniz ve Aydın (2003)'ün çalışmasında da, öğrencilerin başarısız oldukları ve sistemin devamında fayda görmedikleri sonuçlarına

ulaşmıştır ve sınavsız geçişin kaldırılması gerektiği konusunda görüş birliğine varılmıştır.

5. ÖNERİLER

1. En kısa sürede yeniden düzenlemeye gidilerek sınavsız geçiş kaldırılmalıdır.
2. Meslek yüksekokulları kontenjanlarını doldurmadığı takdirde sınavsız geçiş olanağı sağlanmalıdır.
3. Meslek yüksekokullarının kamuoyundaki görüntüsü düzeltilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, R. ve Aydın, H. (2003), Meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş: Sorunlar ve çözüm önerileri. 2. *Ulusal MYO Sempozyumu*, 15-17 Ekim, İzmir.
- Alkan, C. (1984). Dünyada ve Türkiye'de eğitim alanında eleman yetiştirme yaklaşımları. *Eğitim Bilimleri Sempozyumu, 5-6 Nisan 1984*, Ankara, 23-38.
- Alkan, C., Sezgin, İ. ve Doğan, H. (1991). Mesleki ve teknik eğitimin esasları. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayın No: 170.
- Arslanoğlu, B. (2006). Meslek yüksekokullarında sınavsız geçişle birlikte ortaya çıkan sorunlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atauz, A. (2009). Eğitim-nüfus ve kalkınma ilişkileri http://www.kbam.metu.edu.tr/published/egitim_nufus_kalkinma.pdf 02.12.2009
- Çelik, M. Dilber, F ve Dilber, A. K. (2009). Sınavsız geçişin Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi bünyesindeki meslek yüksekokullarındaki eğitim, öğrenci ve personel kalitesine etkisi üzerine bir araştırma. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale, 1-3 Mayıs 2009
- Çiftçi, A. (2007). Önlisans eğitimi veren meslek yüksekokulları üzerine bir değerlendirme raporu. III. Ulusal Meslek Yüksek Okulları Müdürler Toplantısı. 8-9 Kasım 2007 Çukurova Üniversitesi <http://myotoplantisi.cu.edu.tr/komisyon1/yanikoglugludntaskomisyonI.doc>, 01.12.2009
- Doğan, H., Ulusoy, A. ve Hacıoğlu, F. (1997). Okul sanayi ilişkileri. Ankara: Önder Matbaacılık.
- 4702 Sayılı Kanun (2001). Yükseköğretim kanunu, çıraklık ve meslek eğitimi kanunu, ilköğretim ve eğitim kanunu, millî eğitim temel kanunu, çıraklık ve meslek eğitimi kanunu, millî eğitim bakanlığının teşkilât ve görevleri hakkında kanun ile 24.3.1988 tarihli ve 3418 sayılı kanunda değişiklik yapılması ve bazı kâğıt ve işlemlerden eğitime katkı payı alınması hakkında kanun ile millî eğitim bakanlığının teşkilât ve görevleri hakkında kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun. <http://www.vergiturk.com/4702sk.htm>, 03.12.2009
- Dursun, F. (2008). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Er, H., Kocaman, F. ve Açıkgöz, F. A. (2003). Trakya Üniversitesi Çorlu Meslek Yüksekokulu öğrencileri üzerinde sınavsız geçiş öncesi ve sonrası öğrenci profili üzerine yapılan bir araştırma. *Ankara Üniversitesi - İVETA Bölgesel Konferansı - 20-22 Ekim 2003, Ankara-Türkiye*. [http://myo.karatekin.edu.tr/iveta/makaleler/\(18\).doc](http://myo.karatekin.edu.tr/iveta/makaleler/(18).doc), 10.11.2009.
- Farrel, J. (1992). Conceptualizing education and the drive for social equality. *In Emergent Issues in Education: Comparative Perspectives*, edited by Robert F. Armove, Philip G. Altbach, Gail P. Kelly. Suny.
- Günel, S., Koçak, N. (2003). Meslek Yüksekokullu Öğrencilerinde Sınavsız Geçiş Sonrası Ortaya Çıkan Yapısal Değişimin İlk Değerlendirmesi Ege Meslek Yüksekokulu II. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sempozyumu 15-17 Ekim 2003 İzmir.
- Henden, R., (2006). Üçüncü yılda sınavsız geçiş uygulamaları: Alaplı Meslek Yüksekokulu Örneği. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4), 157-168.

- Kazu, Y. ve Demirli, C. (2002). Mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarındaki gelişmeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/kazu.htm>. 19.01.2010.
- Maya, İ. Ç. (2004). Sınavsız geçiş projesi'nin uygulanması ile birlikte meslek yüksek okulu müdürlerinin karşılaştığı sorunlar. (Yayımlanmamış Bildiri). *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya*.
- MEB Mevzuat Bankası, Genelge 2002/55. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/164.html>, 03.12.2009
- Merriam B. S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey Bass Publishers, No: 2.
- Mirci, İ., Saka, Ö. ve Özhavzalı, M. (2004). Meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş projesi hakkında öğretim elemanları ve öğrencilerin görüşleri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 308,20.
- Resmî Gazete (2006, 1 Temmuz). Mükerrer Sayı: 26215 Alıntılanma: 23.02.2010. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf>
- Sezgin, İ. (1994). *Mesleki ve teknik eğitimde program geliştirme*. Ankara: Gazi Büro Kitapevi.
- Subaşı, Ş., Arslan, Ü. ve Demir, B. (2007). Sınavsız geçiş öncesi ve sonrasında meslek yüksekokulu muhasebe programı öğrenci profili ve başarısındaki değişimin değerlendirilmesi. 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sempozyumu. 14-16 Mayıs 2007 Bergama İzmir, Poster Bildiriler Kitabı, 101-104.
- Şimşek, A. (1999). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması*. İstanbul: TÜSİAD.
- Tunç, A. (2005). Yüksek okullarına sınavsız geçişin değerlendirilmesi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-81.
- Özyakışır, D. (2006). Bilgi toplumunda beşeri sermaye ve kalkınma ilişkisi üzerine teorik bir değerlendirme, *Polis Dergisi (Emniyet Genel Müdürlüğü)*, 130-140.
- Varol, R. ve Kurbanoglu, C. (1993). *Teknik ara eleman kalitesini etkileyen faktörler ve öneriler*, II. Ulusal Makine Mühendisliği ve Eğitimi Sempozyumu, Rapor ve Bildiriler Kitabı, Yayın No: 153, 225-230, İstanbul
- Yanıkoglu, E. ve Denktas, M. (2007). MYO’lar ve METEB. *Komisyon Raporu*. III. Ulusal Meslek Yüksek Okulları Müdürler Toplantısı. 8-9 Kasım 2007 Çukurova Üniversitesi. Alıntılanma: 01.12.2009. <http://myotoplantisi.cu.edu.tr/komisyon1/yanikoglugludentaskomisyon1.doc>,
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (1994). *Case study research: Design and methods*. (Second Edition). California: Sage Publications.
- Yüksel, E. (2004). *Mesleki teknik orta öğretim kurumlarından meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş uygulamasının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.